מגנזי המלך

עובדות מוכיחין, שסיפר רבינו בנועם שיחין, בסעודתא דחקל תפיחין

פרשת יתרו תשפ"ב לפ"ק
| גליון ל' |

סיפורי קודש שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א על

מרן הגה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע

יומא דהילולא קדישא כ"ג שבט

דער בעלזער רב רבי יהושע'לע איז געווען אין צאנז, ווען רבי ישעי'לע טשעחויבער איז א חתן געווארן,[1] רבי ישעי'לע טשעחויבער איז געווען אן איידעם ביים בעלזער רב'ס איידעם, רבי יחיאל פון קירילאוויץ (מנכדי הרה"ק האוהב ישראל מאפטא ז"ל). דער שידוך איז געווען אין צאנז, און דער בעלזער רב רבי יהושע'לע איז געקומען צופארן קיין צאנז

לכבוד דעם שידוך, און דער שפעטער'דיגער בעלזער רב רבי ישכר בער איז אויך מיטגעקומען, און מ'איז געזיצן אין שטוב האט דער דברי חיים געוואלט פאררייכערן די לולקע (כידוע הי' לו עבודה קדושה בזה), די לולקע איז געווען א לאנגע זאך, ס'איז געווען לאנג ביז צו די ערד, אזא לאנגע רער, דארט האט עס געהאט א בית קיבול, דארט האט מען אריין גלייגט דעם טאבאק, אזוי האט מען געצויגן, דער דברי חיים ווען ער האט געשלאגן - ס'איז דא מעשיות אז דער דברי חיים האט געשלאגן (כידוע הרבה אנשים ראו ישועות גדולות ע"י שקבלו הכאה ממרן הד"ח ז"ל) - מיט די לולקע האט ער געשלאגן, ס'איז געווען ווי א לאנגער שטעקן, און דער דברי חיים האט געזאגט אז ער וויל פאררייכערן די לולקע, און מ'האט עס געדארפט אנפילן מיט טאבאק, און מ'האט געצויגן, מיט א שוועבעלע האט מען אגעצינדן, ס'האט געדויערט, ס'איז געווען א גאנץ עסק דאס אהער צו שטעלן, און ער האט מכבד געווען דעם בעלזער רב (מהרי"ד ז"ל) **ער זאל עס אנצינדן, דער בעלזער רב איז געווען א יונגערמאן, און ער האט זיך אראפ גענומען און ער האט אנגעצינדן די לולקע, און דער דברי חיים האט געצויגן אזוי און פאררייכערט די לולקע, און דער בעלזער רב האט זיך משבח געווען אז ער האט משמש געווען דעם דברי חיים, ס'איז געווען ביי אים א זכיה, ער האט דעמאלטס אנגעצינדן די לולקע, לולקע ציבעט האט עס געהייסן, היינט ווייסט מען נישט וואס דאס איז, א גאנצע מערכה איז דאס געווען.[2]**

דעמאלטס איז דער בעלזער רב אויך געווען אויף שבת אין צאנז, און יעדער האט דאך יוצא געווען קידוש, אזוי איז געווען אין צאנז, און איבעראל, און נאכדעם וואס דער צאנזער רב האט געמאכט קידוש, זאגט ער פארן בעלזער רב 'מחותן מאכט'ס קידוש', ער איז געגאנגען מיט די רעזשוואלקע, און דער צאנזער רב זאגט אים ער זאל מאכן קידוש, האט ער זיך אויפגעשטעלט און ער טוהט זיך אויס די רעזשוואלקע, און אונטער די רעזשוואלקע איז געווען א טלית, קיינער האט נישט געוואוסט פארדעם אז ער האט אנגעטוהן א טלית, און ער נעמט יעצט דעם טלית און ער לייגט עס ארויף אויפן שטריימל – אזוי איז געווען דער מנהג אין בעלזא, און אויך אין צאנז, דער זיידע איז אויך אזוי געגאנגען מיט'ן טלית אויפן שטריימל – על כל פנים, דער בעלזער רב לייגט אזוי ארויף דעם טלית אויפן שטריימל, און ער הייבט אן 'שלום עליכם' אויפן בעלזער נוסח, קיינער האט זיך נישט געראכטן אויף דעם, איז געווארן א געוודער אין בית המדרש, און דער דברי חיים האט דאס באמערקט האט ער זיך אנגערופן 'ס'זאל זיין שטיל', און דער בעלזער האט זיך פארמאכט די אויגן אזוי פאר'דיקות'ט און געזאגט שלום עליכם, און דער צאנזער רב האט זיך אויסגעדרייט דעם פנים צו אים און אזוי געקוקט ווי ער זאגט שלום עליכם, דאס האב איך געהערט פון טאטן ז"ל.

*

דער צאנזער רב איז שוין דעמאלטס געווען א זקן, ס'איז שוין געווען בימי זקנותו פארן הסתלקות,

---

1 אגב מצאנו סיפור שהיה באותו הביקור בצאנז מה שמובא בס' מוצל מאש (עכו"ט) על הרה"ק רבי אהרן הלברשטאם מביאלא-בילין זצ"ל ...עוד בכשרון מיוחד הפלא ופלא הצטיין בהיותו עוד כבר שית החל רוח ד' לפעמו להגיד לכל איש שרצה פסוק המתאים לרמז שמו, היינו שהתחלת הפסוק הי' כאות מהתחלת שמו ואות האחרון מסיום הפסוק כאות הסיום משמו, והדבר הזה הי' לפלא, כי אז עדיין לא למד נ"ך, רק פרשת השבוע וגמרא, וברבות הימים אח"כ שאלתיו מנין ידע זה, והשיבני בזה"ל אנכי בעצמי אינני יודע מנין.

והפלא שהתאים לכל או"א גם תוכן הפסוק והרבה פעמים הגיד פסוק כזה שתוכנו הי' למורת רצון השואל, פ"א בעת שה' בצאנז כ"ק דו"ז הרב הצדיק וקדוש מרן ר' יהושע רוקח ז"ל מבעלזא התפאר בו ק"ז מרן הד"ח לפני הרה"ק מהר"י מבעלזא ז"ל וא"ל מחותן הידעתם את נכדי המופלג אהרן שיחי', והשיב עוד לא ראיתיו, מיד נתן ק"ז הד"ח צו לר"ז הגבאי שיביאהו לפניהם, כשבא א"ל הד"ח למחו' הרב מבעלזא בזה"ל: תדעו מחתן שיש לי לנכדי כח מיוחד אשר יוכל להגיד לכאו"א את הפסוק משמו, אז פנה עצמו הרב מבעלזא להילד בבקשה ממך שתאמר לי פסוק הראוי לשמי, מיד שאלו הילד מה שמו, ענהו הרב מבעלזא ז"ל שמי הוא יהושע, ומיד הגיד לו פסוק שהי' למורת רוחו, כאשר ראה ק"ז מרן הד"ח שנתכרכמו פני מחותנו הצדיק ז"ל, סטרו בשחוק על לחיו, וא"ל כה תאמר להמחותן (שהתחתן אז עם הד"ח שלקח את בנו הצעיר ילד שעשועיו הרה"ק ר' יצחק ישעי' הי"ד ז"ל אבד"ק טשחויב בקראקא לחתן עבור נכדתו בת חתנו הרה"צ רי יחיאל ז"ל מקרילוויטץ), ובתפיסתו המהירה השכיל הילד, והשיב תומ"י א"כ זקני יש לי פסוק אחר, ופתח ואמר י'שבעו עצי ד' ארזי לבנון אשר נט'ע, שהראש והסוף כמו יהושע, ונהנו כולם מעוצם חריצתו והשכלתו ותפיסתו המהירה, ומרוב שמחה והפקת רצון קדשו של הרה"ק מהר"י מבעלזא ז"ל המציא לעצמו ע"י אחד מאנ"ש שליווהו לצאנז דינר זהב ונתן להילד במתנה.

2 ע' בתולדות קול ארי' (אות ל"ו) שהגה"ק בעל בית נפתלי ממאד זצ"ל אמר בשם אביו הקול ארי' זצ"ל מגדולי גאוני הזמן שנסעו לצאנז, שהצדיקים מכונים בזה העישון לתיקונים גדולים, ולפועל דמיונו לוקחים הפייפע מחרסי אדמה שהוא הדומם, הקנה של עץ שהוא הצומח, ופי הקנה מעצם של במה שהוא חי, והאדם המעלה עשן המדבר, ומעלים כל המדריגות שתחתיו דצ"ח למדריגת מדבר, כי הצדיקים לא יעשו פועל ריק ח"ו, רק מכונים לבם לשמים, עיי"ש.

כל הזכויות שמורות ©

און ער האט געזאגט אז ער האט נישט קיין כח, איז דער בעלזער רב געקומען קיין צאנז.

דאס אז דער בעלזער רב"ס איז געקומען קיין צאנז איז געווען א אינטערסאנטע זאך, דער בעלזער רב איז שוין דעמאלס געווען א גרויסער רבי, דאס איז שוין געווען נאך צוואנציג יאר וואס ער איז געווען רבי, דער ערשטער בעלזער רב איז דאך נפטר געווארן אין שנת תרט"ו, און די מעשה ביים שידוך פון רבי ישעי'לע איז דאך געווען תרל"ה אדער תרל"ו, דער בעלזער רב איז שוין געווען דעמאלטס א גרויסער רבי.[3]

על כל פנים, דער בעלזער רב"ס קומען קיין צאנז דאס איז געווען א גרויסער מצב, און וועז מ'האט געהערט אין צאנז אז דער בעלזער רב קומט אויפן תנאים, האט מען געטראכט אז מ'וועט מאכן ווי מ'רופט דאס א 'סעודת אירוסין' א תנאים, און דער צאנזער רב"ס טאכטער די רעביצין נחמה'לע זי האט געפירט די שטוב, איז זי אריין צום טאטן און געזאגט אז עס קומט א גרויסער רבי, דער בעלזער רב קומט קיין צאנז אויף א שמחה, מ'וועט דארפן צושטעלן אז ס'זאל זיין שיין געדעקט די טיש, מיט כלים ווי ס'פאסט זיך, און אין צאנז איז געווען אזא עניות אין שטוב אז דארט איז נישט געווען קיין רעכט בענקל, ס'איז נישט געווען קיין זילבערנע כלים - דער צאנזער רב האט נישט געהאט אין שטוב גארנישט, ער האט אלעס אוועק געטיילט פאר צדקה, און אפיל די כלים וואס ער האט שוין יא געהאט אין שטוב האט ער אויך פאר'משכונ'ט אויף חובות פאר צדקה - איז זי אריין זאגן אז מ'וועט דארפן צושטעלן, וואס זאל מען טוהן, האט ער געזאגט מ'זאל גיין בארגן פון די שכנים, איז מען געגאנגען און מ'האט צאמגעבארגט פון די שכנים, דער האט געגעבן א טישטוך, און דער האט געבארגט טעלער'ס און עסצייג, און מ'האט שיין געדעקט דעם טיש, און וועז דער בעלזער רב איז אנגעקומען, און דער דברי חיים איז אריין געקומען און ער האט געזעהן די שיין געדעקטע טישן, זאגט ער פאר בעלזער רב 'מחותן איך וויל נישט זיין קיין גונב דעת, די אלע זאכן איז גארנישט מיינ'ס, מיין טאכטער נחמה'לע איז אריין געקומען צו מיר אין שטוב, און זי האט געזאגט אז ס'קומט א גרויסער רבי דארף מען זיך אהער שטעלן, האט מען אלעס געבארגט פון די שכנים, ס'איז גארנישט מיינס.

3

עיין בשו"ת מהר"ש ענגעל (ח"ז סי' קי"ט) שכ' וז"ל:...הייתי על נישואי הרב הצדיק הנ"ל (ההה"ק מטשעחויב) בק' בעלז והשושבין שלו היה הרב הקדוש ציס"ע ר' יהושע זצ"ל אבד"ק בעלז, וקודם שהלביש הקיטל להחתן סיפר מה ששמע בעת ההתקשרות מפי כ"ק מרן רשכבה"ג מצאנז ענינים מנשמתו של הרב ר' ישעי' דברים נוראים, ומאז הוא חביב עלי מאוד... עכ"ל.

בי די חתונה פון רבי ישעי'לע האט שוין דער דברי חיים נישט געלעבט, וועז מ'האט א שידוך געטוהן האט נאך דער דברי חיים געלעבט, און ביי די חתונה האט ער שוין נישט געלעבט, דער ראדימישלער רב (הגה"ק מהר"ש ענגיל ז"ל) שרייבט אז ער איז געווען ביי די חופה פון רבי ישעי'לע, און דער בעלזער רב האט געפרעגט דעם חתן פאר די חופה, צי ער האט געלאדנט דעם טאטן צו די חתונה, ווייל בשעת מ'האט געטוהן דעם שידוך, דער שידוך איז געווען אין צאנז, האט דער טאטע געזאגט אז ער וועט זיין ביי די חתונה, האט ער אים געפרעגט צי ער האט געלאדנט דעם טאטן וויל דער טאטע האט אים געזאגט אז ער וועט זיין ביי די חתונה.

דער ראדימישלער רב שרייבט וועגן די שידוך אין א תשו' אין מהר"ש ענגיל (ח"ז סי' קי"ט).[4]

רבי ישעי'לע האט טאקע געגעסן קאסט אין בעלזא, אין יענע תקופה וועז רבי ישעי'לע האט געווואוינט אין בעלזא, איז ער זייער נישט געזונט געווארן, ער איז געווען זייער מסוכן עס האט געהאלטן ממש ביי כלות הנפש, און ער איז געלעגן אזוי באוואוסטלאז, איינע פון די נעכט איז די מצב געווארן ערגער און ערגער, און די דאקטורים האבן געזאגט אז די נאכט אדער וועט ער זיך בעסערן, און אויב נישט...

דער בעלזער רב רבי יהושע'לע - האט געזאגט אז די נאכט וויל ער זיין דארטן.

דער בעלזער רב איז טאקע געשטאנען דארטן ביים בעט, אינמיטן האט רבי ישעי'לע - וואס איז געלעגן באוואוסטלאז - אנגעהויבן אריינצושמעקן עפעס, "אה! אה!" שפעטער איז איהם בעסער געווארן און ער האט געעפנט די אויגן און געבעטן עפעס צו טרינקען, און נאך אפאר שעה האט ער זיך שוין אויפגעשטעלט.

דער בעלזער רב האט איהם שפעטער איבערגעפרעגט, וואס איז געווען דעמאלטס ביינאכט, האט ער געזאגט אז וועז ער איז געלעגן אין אזא שווערן מצב האט זיך אים געדאכט אז ער זעהט דעם פאטער - דעם הייליגן דברי חיים - און דער דברי חיים האט איהם געפרעגט "ישעי', וואס פעלט דיר?", האט ער איהם געזאגט וואס ס'גייט פאר מיט איהם, האט איהם דער פאטער געזאגט "ישעי', איך האב דיר געבראכט א עפל פון גן עדן, איך וועל דאס אפשיילן און דו וועסט דאס שמעקן וועט דיר בעסער ווערן, האט ער איהם אפגעשיילט אן עפל פון גן עדן און איהם געגעבן צו שמעקן, דעמאלטס האט ער אזוי אריינגעצויגן און אריינגעשמעקט, און מיט דעם האט ער געהאט א רפואה".[5]

דער בעלזער רב רבי ישכר בער האט דעמאלטס געלערנט צוזאמען בחברותא מיט רבי ישעי'לע, איז געווען עפעס א תוספות וואס זיי האבן זיך

4

וז"ל: הייתי על נישואי הרב הצדיק הנ"ל (מטשעחויב) בק' בעלזא, והשושבין שלו הי' הרב הקדוש ציס"ע ר' יהושע זצ"ל אב"ד בעלזא, וקודם שהלביש הקיטל להחתן סיפר מה ששמע בעת ההתקשרות מפי כ"ק מרן רשכבה"ג מצאנז ענינים מנשמתו של הרב ר' ישעי' דברים נוראים, ומאז הוא חביב עלי עד מאוד.

5

מרן רבינו שליט"א סיפר עובדא זו בקידושא רבא ביום שמיני עצרת תשס"ח, ואמר לפרש בזה הפיוט אמונים אשר נאספו ברכות נכספו וכו', הובילם לאהליהם לשלום וימצאו שם שלום וכו'. דהנה דרכו בקודש של כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה היה ביום שמיני עצרת לחלק תפוחים, כפי אשר נהג ק"ז מרן הדברי חיים, ומנהג קדמונים הוא (כמבואר באו"ח סי' תרס"ט סק"א, ומקורו טהור בתרגום שני אסתר ג, ח), ובוודאי כי גם עתה הוא ממשיך בעבודה זו כאשר היתה באמנה אתו בחיים חיותו ומחלק תפוחים לכל העם כל אחד זוכה לקבל תפוח מגן עדן אשר סגולתה נשגבה להמשיך רפואה וישועה בכל הענינים.

והנה הוה מרגלא בפומיה דאבותינו הקדושים להזכיר באלו הימים מאמר הזוהר הקדוש (פ' פנחס דף ריט:) שהאבות הקדושים באים מגן עדן העליון להשתתף בשמחת בניהם. וידוע שק"ז הייטב לב זללה"ה אמר פעם בעת ההקפות שהוא רואה את זקינו הישמח משה זללה"ה. וכ"ק מרן דו"ז זללה"ה היה רגיל לאמר (דברי יואל לשמח"ת עמוד תרטו) שהגם שאין אנו רואים אותם, אבל אנו מאמינים שהם נמצאים בכאן, עכ"ד. ואנו בודאי שאין אנו רואים מאומה, אבל מכל מקום אנו מאמינים בכל זה, ובטוחים אנו שבבואם מגן עדן העליון בימים האלו הם מביאים עמהם תפוחים מגן עדן לכל העם הנאספים להמשיך לנו ישועה בכל הענינים.

וזה יש לומר בכוונת הפיוט, אמונים אשר נאספו, ישראל מאמינים בני מאמינים אשר אף שאינם רואים מאומה, מכל מקום מאמינים שהאבות הקדושים נמצאים עמנו, ברכות נכספו, ומכח האמונה בהצדיקים זוכים להמשיך ההשפעות קדושות שמביאים הצדיקים עמהם מגן עדן, ועל כן הובילם לאהליהם לשלום וימצאו שם שלום, בברכה מרובה בני חיי ומזוני רוויחי וכל טוב, עכדה"ק.

ובליל שמחת תורה באמצע ההקפות (בהקדמה) הזכיר רבינו ג"כ עובדא זה, וביאר שם מה שמצינו בפ' תולדות בעת שנגש יעקב אבינו אל אביו יצחק אבינו לקבל את הברכות, (בראשית כז, כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', ופירש"י וירח, מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן, כריח שדה אשר ברכו ה', זה שדה תפוחים, על פי המבואר בטור (או"ח סימן ת"י) שחג הסוכות הוא נגד יעקב. ויתכן לומר כי יצחק אבינו ברכו בברכה זו שיהיה לו כח להמשיך ישועות ורפואות לבני ישראל בכח שדה תפוחים של גן עדן, ולזה פירש"י ראה ריח בני מלמד שנכנס עמו ריח גן עדן, לרמז על סגולת התפוחים הללו להמשיך ישועה לבני ישראל, וסגולת התפוח בחג הסוכות הוא מכח של יעקב אבינו שנתברך מאת יצחק אבינו שיוכל להושיע את בני ישראל,

ובזה יתבאר החרוז, הדור נאה זיו העולם, נפשי חולת אהבתך, כי נפשינו חולאת בגשמיות וברוחניות מאהבת השי"ת, ואין לאל ידינו להושיע מעצמינו, לזאת בקשתינו אנא אל נא רפא נא לה בהראות לה נוע"ם זיוך, זה ריח גן עדן, ע"ד הכתוב (תהלים סו ד) לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. וזה נמשך בעת ההקפות על ידי הצדיקים המשתתפים עמנו באותו זמן, אז תתחזק ותתרפא, היינו השפעת הרפואה, והיתה לה שמחת עולם, בישועה בכל הענינים, ועיי"ש מה שפי' עוד בזה.

כל הזכויות שמורות ©

זייער געמוטשעט אין דעם, זיי האבן נישט געקענט פארשטיין פשט.

ביינאכט האט זיך רבי ישכר בער גע׳חלומ׳ט אז ער זעהט דעם דברי חיים, און דער דברי חיים זאגט איהם פשט אין דעם תוס׳, האט ער דאס פארציילט פאר׳ן פאטער פאר רבי יהושע׳לע, אז ער האט געזעהן דעם דברי חיים, האט איהם געזאגט רבי יהושע׳לע געזאגט, א פלא פון א זאך פארוואס איז דער דברי חיים געקומען צום אים זאגן פשט, ער וואלט דאך געקענט קומען צום זוהן רבי ישעי׳לע אליין, נאר ער איז געקומען צו דיר אלין הכרת הטוב, ווייל דו לערנסט מיט זיין זוהן.[6]

*

כ׳האב געהערט פונעם טאטן ז״ל אז דעם נאסאדער רב׳ס פאטער רבי משה ארי׳ פריינד איז געווען א בעלזער חסיד כידוע, און דער זון דער נאסאדער רב אים האט געצויגן צו פארן קיין צאנז, און דער פאטער רבי משה ארי׳ האט געוואלט אז ער זאל פארן קיין בעלזא צו רבי יושע׳לע ז״ל.

רבי משה ארי׳ האט מורא געהאט איבערצוגעבן דאס געלט פאר הוצאות הדרך פארן זון, ווייל ער האט מורא געהאט אז ער וועט דאס נוצן צו פארן קיין צאנז, ער האט אים נישט געטרויעט, האט ער געגעבן דאס געלט פאר איינעם וואס זאל מיטפארן מיט איהם און יענער זאל זעהן אז ער זאל פארן קיין בעלזא. אזוי איז ער געפארן קיין בעלז און ער איז דארט געווען איבער שבת, אויפן וועג צוריק האט ער דאך געהאט חשק צו פארן קיין צאנז, האט ער זיך אנגעהויבן צו שפאַרן מיט זיין באגלייטער אויף וועלכן וועג ער זאל פארן אהיים קיין סיגעט, מ׳האט געקענט פארן אויף צוויי וועגן און דער נאסאדער רב האט געוואלט פארן דורכן וועג וואס איז נענטער קיין צאנז. און דער באגלייטער האט נישט געוואלט, ווייל ער האט געוואוסט אז זיין פאטער האט נישט געוואלט ער זאל פארן קיין צאנז, און ער האט געזאגט ׳אז איך בין שוין דא אין בעלזא, קען איך שוין פארן דורך צאנז׳. איז געבליבן אז מ׳וועט גיין פרעגן דעם בעלזער רב רבי יהושע׳לע דורך וועלכן וועג זיי זאלן אהיימפארן, און זיי זענען ארייגעגאנגען און געפרעגט דעם בעלזער רב. זאגט דער בעלזער רב, ׳אוודאי זאל מען פארן יענעם וועג, ווייל דאס איז דאך נענטער קיין צאנז...׳.

*

[6] עיין בס׳ חלק לעולם הבא על מס׳ אבות מהגה״ק רבי שאול בראך מקאשוי ז״ל (פ״ו מ״א) שמביא את הסיפור וז״ל: שמעתי מפי הה״צ המפורסם כקש״ת מו״ה ישעי׳ נ״י בן רבן של ישראל הגאון בעל הדברי חיים זצ״ל שהוא היה יושב על שולחן חו״ז הרה״ק מו״ה יהושע זצ״ל רוקח אב״ד בעלז וכו׳ וכו׳. עיי״ש מה שפי׳ המשנה באבות (שם) כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו׳ ומגלין לו רזי תורה וכו׳.

דער שינאווער רב איז געווען אין בעלזא, ער איז געווען צוויי מאל אין בעלזא ביי רבי יהושע׳לע, אלס מחותן, איינמאל איז ער געווען א מחותן וויל רבי ישעי׳לע טשעחויבער האט חתונה געהאט קיין בעלזא, דער דברי חיים האט שוין נישט געלעבט, און דער שינאווער רב איז געווען דער עלטערער ברודער איז ער געווען דער מחותן מצד החתן, ער איז געווען עלטער מיט א פערציג-פופציג יאר פונעם ברודער.

און נאכדעם, דער שינאווער רב אליין האט געהאט א זוהן דער ציעשנובער רב, און דער ציעשנובער רב איז געווען אויך א איידעם אין בעלזא, דער ברודער רבי ישעי׳לע איז געווען דעם בעלזער רב׳ס א איניקל, זי איז געווען זיין איניקל, און דער שינאווער רב׳ס זוהן איז געווען דעם בעלזער רב איידעם, רבי יהושע׳לעס איידעם, אזוי אז דער ציעשנובער רב איז געווען א פעטער פאר רבי ישעי׳לע, און רבי ישעי׳לע איז געווען א פעטער פארן׳ ציעשנובער רב, אזוי איז אויסגעקומען.

האט ער זיך צוויי מאל משדך געווען מיט בעלזא, איז ער צוויי מאל געווען אלס מחותן אין בעלזא, ס׳איז דא אינטערסאנטע מעשיות, וועז ער איז געווען די ערשטע מאל, איז דארט געווען א בעלזער חסיד, און ער האט געטשעפעט דעם שינאווער רב, ער האט אים דערקוטשעט אזוי, האט אים דער שינאווער רב געזאגט, ער וועט נישט מוציא שנתו זיין, דעמאלט׳ס האט ער זיך געכאפט, און איז ער געקומען צום בעלזער רב, דער רבי מוז אים העלפן, און ער האט אים געזאגט וואס דער שינאווער רב האט אים געזאגט, האט דער בעלזא רב אים געזאגט, ער האט אזוי ממתיק געווען, ׳ער האט געמיינט דו זאלסט זיך נישט אויסשלאפן...׳, און כך הוה, וואו ער איז געגאנגען איז ער איינגעשלאפן.

אבער ער האט אים געזאגט, דו זאלסט זיך נישט באווייזן פאר מיין מחותן.

ס׳איז אדורך אפאר יאר, און דער שינאווער איז נאכאמאל געקומען קיין בעלזא, ס׳איז געווען די צווייטע התונה, און דער שינאווער רב איז געווען ביים בעלזער רב, ער איז געזעצן ביים טיש ביי די חתונה, אדער ערגעץ ווי ער איז געזעצן, און ער האט עפעס געשמועסט, און דער איז געשטאנען אונטער דעם בענקל פון בעלזער רב, ער איז געווען א שטיקל מכובד דארט, ער איז געשטאנען אונטער די בענקל פון בעלזער רב, און ער האט זיך עפעס אנגערופן פארן׳ שינאווער רב, און דער שינאווער רב האט זיך געגעבן א דריי אויס צו זיהן ווער ס׳זאגט עס, און ער דרייט זיך אויס און זעהט אים אזוי, פרעגט ער ׳דו ביזסט נאך דא? דו ביזט נאך דא?׳. ער האט אים דערקענט, דער בעלזער רב האט עס דערהערט, האט ער געזאגט, מחותן...

(דהיינו שביקש ממנו שיעזוב הקפדתו)

דעמאלטס ביי די חתונה וועז האט דער שינאווער רב זיך אויפגעשטעלט מיטן בעלזער רב און זיך אנגעכאפט מיט הענט און געטאנצן, די צוויי מחותנים האבן זיך אנגעכאפט מיט די הענט און געטאנצן, יעדער האט זיך אויפגעשטעלט קוקן אזאנס, און דארט איז געווען רבי יהושע׳לע טאמאשאווער, האט ער געמומען א בעזים און זיך געמומען קערן דארט, דער בעלזער רב האט געפרעגט פונעם שינאווער רב ׳מחותן, ווער איז דאס?׳, האט ער געזאגט ׳דער מחותן וויסט נישט ווער דאס איז, דאס איז אונזער רבי יהושע׳לע, רבי יאסעלע טאמאשאווער׳ס זוהן׳, האט דער בעלזער רב זיך אנגערופן ׳רבי יאסעלע, אה, מיר האבן אים געקענט׳.

דער שינאווער רב האט אים געגעבן אזא קוק אן... וויל לויט די חשבון פון די יארן וועז רבי יהושע׳לע (המהר״י מבעלזא) איז געבוירן איז רבי יאסעלע שוין נישט געווען אויף דעם עולם, איז ווי אזוי זאגט ער אז ׳מיר האבן אים געקענט׳, דער בעלזער רב האט פארשטאנען פארוואס דער שינאווער רב קוקט אזוי, האט ער געזאגט ׳וועז דער טאטע (השר שלום) האט מחנך געווען די שוהל בין איך געשטאנען נעבן דעם טאטן, אויף איינמאל האב איך באמערקט איינעם אנגעטוהן וויס, וואס וועדט העכער און העכער, האב איך זיך זייער דערשראקן, האט מיר דער טאטע גענומען אונטערן טלית און געזאגט ׳שרעק דיך נישט, דאס איז רבי יאסעלע, וואס ער האט מיך צוגעזאגט אז ער וועט קומען צו די חנוכת הבית׳, איז טייטש אז ער איז געקומען פונעם עולם העליון.

*

עס איז געבליבן פארשידענע געשעענישן וואס האט זיך אפגעשפילט ביי די חתונה. די וועלט דערציילט אזא מעשה, ביי די חתונה איז געווען דארט א גרויסע עולם, און מען האט זיך געשטופט, אזוי ווי חסידים, עס איז געקומען צו די חופה, און א חסיד האט געוואלט גוט זעהן, האט ער זיך ארויפגעשטעלט אויף עפעם א דעכל, עס איז אבער געווען א שיף דעכל, און ער איז ל״ע מיאוס אראפ געפאלן, און זיך צובראכן די ביינער, און ער איז אזוי געלעגן בריסוק אברים רח״ל און ער האט זיך נישט געקענט רירן, און עס האט געהאלטן זייער שמאל. איז מען געגאנגען מזכיר זיין פארן בעלזער רב, האט דער בעלזער רב געפרעגט צו ער לעבט נאר, האט מען אים געזאגט אז יא, איז ער אהין געגאנגען צו דעם פלאץ וואו דאס האט פאסירט - דער איד האט געהייסן זלמן - און האט זיר אנגערופן צו אים, ר׳ זלמן צושטער מיר נישט די שמחה, שטעלט אייך אויף און גייט אהיים, דער איד האט זיך אויפגעשטעלט און אהיים געגאנגען כאחד האדם.

*

כל הזכויות שמורות ©

איז דא א מעשה אז דער בעלזער רב האט געהאט די תפילין אביסל פארריקט, איז דער שינאווער רב צוגעגאנגען עס פארעכטן, אבער דער בעלזער רב האט נישט געלאזט, ער האט געזאגט אזוי האט אים דער טאטע עס אנגעטון, דארף עס צו זיין אזוי.

ביי די שבת שבע ברכות האבן ביידע געפירט טיש צוזאמען, עס איז געווען א גרויסע שטיפעריי ביים טיש, אינמיטן האט זיך די ליכט איבער געדריידט, דער שינאווער רב האט געזאגט תורה אויפן פסוק ויעשו בניו לו כן כאשר צום, האט ער געזאגט, פון וואו ווייסט מען אויף א זאך צו דאס איז לשם שמים צי נישט? מען קוקט וואס עס קומט ארויס דערפון, אויב עס קומט ארויס א גוטע זאך דערפון איז א סימן אז דאס איז געווען לשם שמים, האט ער געטייטש ויעשו בניו לו, פון וואו ווייס איך אז עס איז לו - לשם שמים, אז מען זעהט אז עס קומט ארויס כן כאשר צום אז עס איז מצוה גוררת מצוה איז א סימן אז עס איז געווען לשם שמים, האט זיך דער בעלזער רב אנגערופן ענק הערן וואס דער מחותן זאגט?

*

מ׳זאגט אז דער בעלזער רב רבי יהושע׳לע האט געפרעגט די רעביצין ווען ער האט חתונה געהאט בזיווג שני (בזיו"ש נישא עם בת הרה"ק אברהם יהושע העשיל אשכנזי ז"ל מגזע החכם צבי) – אז זי האט אים נישט געזאגט ביים שידוך (שהיא ממשפחת צדיק א') – איז נאך די חופה האט ער איר געפרעגט פארוואס האט זי עס אים נישט געזאגט, ווייל ער האט געזעהן דעם צדיק ביי די חופה.[7]

*

זיין זוהן דער בעלזער רב רבי ישכר בער איז ווען א איידעם אין טשערנאבל (אצל הרה"ק רבי ישעי׳ משולם זושא ז"ל בן הרה"ק רבי אהרן מטשערנאבל ז"ל), ווען ער האט חתונה געהאט איז זיין פאטער דער בעלזער רב רבי יהושע׳לע געפארן קיין אוקריינא צו די חתונה - און די רוסישע רעגירונג זענען אים נאכגעפארן און נאכשפיאנירט,[8] אלעס איז פארביקט ביי זיי. און דארט שטייט ׳אוסיאס רוקח׳, אויף רבי ישכר בער שטייט ׳בערקא׳, די געהיימע אגענטן זענען אים נאכגעגאנגען וואס דער בעלזער רב טוהט אין רוסלאנד, מ׳האט מיר געזאגט אז היינט קען מען צוקומען צו די ארכיוון.

האט מען געטראפן אפגעשריבן פונקטליך ווען ביי די רוסישע רעגירונג, ווען ער איז אריין געפארן קיין רוסלאנד, פונקטליך דעם דאטום ווען מ׳איז אדורך געפארן די גרענץ, ווען ער איז ארויס געפארן, וואו ער האט אלץ געענדטיגט, ער איז געווען אין מקארוב (אצל חתנו רבי משה מרדכי טווערסקי ז"ל), דער מקארובער רב איז געווען א איידעם ביי רבי יהושע׳לע.[9]

ס׳איז אינטערסאנט, ווען רבי יהושע׳לע איז געווען אויף די חתונה אין טשערנאבל, האט ער פלוצלינג אינמיטן באשלאסן אז ער פארט אוועק פון טשערנאבל, ער האט מרגיש געווען ברוח הקודש אז ס׳ברענט, און ער האט זיך ניטאמאל געזעגנט מיט׳ן מחותן, נאר ער האט זיך אויפגעהויבן און אוועקגעפארן צוריק קיין בעלזא, ווען ער איז דורכגעפארן די גרענץ איז מען געוואויר געווארן אז מ׳איז אים נאכגעלאפן און מ׳האט געוואלט לייגן די הענט אויף אים ח"ו.

*

דער בעלזער רב רבי ישכר בער האט שטארק מקרב געווען רבי מאטעלע הארנאסטייפלער׳ס אייניקלעך, ער האט געזאגט אז דאס איז וויל וען ער האט חתונה געהאט קיין טשערנאבל, איז דער ברודער (הרה"ק רבי ארי׳ לייבוש ז"ל ממאגרוב) אויך געווארן א איידעם אין טשערנאבל (אצל הרה"ק רבי מנחם נחום מלויעב ז"ל בן הרה"ק רבי אהרן מטשערנאבל ז"ל),[10] זיי האבן חתונה געהאט צוזאמען, איין וואך ער, און די צווייטע וואך דער אנדערער, דער בעלזער רב (אביהם הגה"ק מהר"י ז"ל) איז דעמאלטס געפארן קיין טשערנאבל צו די צווייי חתונות דארט - און דער בעלזער רב האט געזאגט אז איינעם איז ער מסכים איבער צו לאזן, און איינעם וויל ער אהיים נעמען, איז געווארן א מדובר ווער ס׳זאל בלייבן און ווער נישט, האט מען געזאגט אז מ׳וועט פרעגן רבי מאטעלע הארנאסטייפלער ז"ל, האט ער געזאגט אויפן שפעטער׳דיגן בעלזער רב - רבי ישכר בער - אז ער זאל בלייבן, איז ער געבליבן אין טשערנאבל, ער האט געוואוינט דארט עטליכע יאר, ממילא איז ער מכיר טובה די אייניקלעך פון רבי מאטעלע, וויל לכבוד אים איז ער געבליבן אין טשערנאבל.[11]

*

די וועלט דערציילט, אז די סיבה פארוואס דער בעלזער רב רבי ישכר בער איז אוועק געגאנגען פון טשערנאביל איז, וויל איינמאל איז ער געזעצן שבת אינדערפרי פארן דאוונען, און ער האט געלערנט גמרא מיט תוס׳, איז דורך געגאנגען א יונגערמאן און ער האט זיך אנגערופן: "שבת אינדערפרי לערנט מען נישט גמרא מיט תוס׳ פארן דאוונען, נאר מען לערנט מאור עינים".

שפעטער ווען ער האט געשריבן א בריוו צום טאטן רבי יהושע׳לע, האט ער אים געשריבן די מעשה. און זיין טאטע האט אים צוריק געשיקט אז בריוו אז ער זאל צוריק קומען קיין בעלזא, "א פלאץ ווי גמרא מיט תוספות איז וויניגער חשוב ווי מאור עינים, וויל איך נישט דו זאלסט דארט בלייבן וואוינען".

דאס האב איך געהערט פונעם טאטן, אז ווען ער איז צוריק געפארן האט ער געגעסן קעסט אין בעלזא, אין בעלזא איז נישט געווען אזוי ברייט ווי אין טשערנאביל, דער בעלזער רב׳ס רעביצין איז נישט געווען צוגעוואוינט צו דעם, אין בעלזא איז געווען א צמצום, און אין טשערנאביל איז געווען

---

7 עי׳ בי"ג אורות (חלק ב׳ עמ׳ רנ"ח) שבני המהר"י שלא השתתפו בשמחת הנישואין, באו למחרתו לברכו בברכת מזל טוב, אז גם אמר להם: לא ידעתי שהיא מיוחסת גדולה כל כך.

8 הגזירה הורגשה מאד בהגיע עת דודים, כשנישאו בני ונכדי הצדיקים הק׳, וכידוע השתדכו הני צדיקים פעמים רבות זה בזה, וכל אימת שהיו צריכים לצאת ממקומם הוכרחו לקבל אישור הממשלה שהקשתה עליהם קשיים רבים. כך גם כל אימת שביקשו לעלות על ציון אביהם המגיד הק׳ מטשערנאביל ז"ל שנטמן בכפר אנאטיווקא, לא בנקל עלתה להם להגיע למחוז חפצם, שכן כל פעם שאחד מן הצדיקים יצא ממקומו נתקבצו ובאו מאות ואלפים להקביל את פניהם בחרדת קודש ובכבוד מלכים, והדבר היה לצנינים בעיני השלטון.

ואחת החתונות המפורסמות עליה נשתמרו סיפורים לאותו חתונה, היא חתונת הרה"ק רבי ברוך מאיר מאזארניץ זי"ע, בן הרה"ק רבי מנחם נחום זי"ע בן הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, שהתקיימה במאקארוב בחודש מנחם-אב שנת תרכ"ה, ובה נשא הרבי מאזארניץ את בת דודו, הרבנית בשמה חיה ע"ה, בת הרה"ק רבי יעקב יצחק מאקארוב זי"ע.

ועיין בספר "בעלזון צדיקים" שיו"ל ע"י חסידי סקווירא (עמוד נו), מובא הרבה כת"י ודאקומענטן שתורגמו מרוסיש בנוגע לגזירת צדיקאוו שנמצאים בארכיון הממשלתי בקיעוו.

9 כי הרבנית חוה בתו של הרה"ק המהר"י מבעלזא נישאה להרה"צ רבי משה מרדכי טווערסקי מקארוב בן הרה"ק רבי יעקב יצחק ממקארוב בן הרה"ק רבי מנחם נחום ממקארוב שהיה בנו של המגיד מטשערנאביל וחתן הרה"ק רבי יוסף מטורטשין בן הרה"ק החוזה מלובלין.

10 ויש לציין דברי הגאון רבי יוסף שאול נאטאנזאהן אבד"ק לעמבערג זצ"ל שכותב בהסכמתו לספר לקוטי תורה (משערנאביל) בזה"ל "והרב הגאון הצדיק מבעלז כקד"ש מוהר"ר שלו׳ מבעלזא ז"ל אמר עת הסב בסעודת שבת שאם היה הצדיק (רבי אהרן) מטשערנאביל במדינתינו, היה נוסע כמה פרסאות לקראתו".

11 עיי׳ בס׳ ילקוט מאורי אור (עמ׳ רע"ט) שהרה"צ רבי משולם זושא מטשערנאביל זצ"ל סיפר שפע"א היה בבעלזא והלך לבקר דודתו הרבנית של הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע וסיפרה לו שבעלה הק׳ היה בכל יום אחר התפילה בשעת קיפול התפילין מדבר מחו"ז הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, ופע"א שכח, וכשבא לביתו נזכר שלא דיבר מזקה"ק, אבער וואס קען מען רעדן מיט א אידענע, אז דיבר עמי מחדרו ומביתו היכן עמדו השולחנות והכסאות.

ואגב, עיין בספר אדמור"י בעלזא (ח"ג עמ׳ כ) שמביא דבר נפלא וכך מסופר שם שכשהגיע הרה"ק ר׳ ישכר דוב מבעלזא זצוק"ל לטשערנאביל כשפיאותיו הארוכות משתלשלות ויורדות על צדעיו (כפי שהגו בבעלזא) ראו בזה חסידי המקום פגיעה ברבם הקדוש, (כי בטשערנאביל הלכו בפיאות קצרות), פעם שם הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע ידיו הק׳ על אחת מפיאותיו של המהרי"ד, ואמר לו "בערעלע למה לך פיאות ארוכות כל כך", מאז לא צמח לו שערות ארוכות בפאה הזאת שנגע הרה"ק רבי אהרן, והיתה לו פאה אחת ארוכה ואחת קצרה, כעבור זמן אמר לו הרה"ק רבי אהרן שלירא שמים נושרות השערות של הפאות מאליהן, מאז לא גדלו עוד שערות פאותיו של מרן והיו לו פאות קצרות כשיעור שהיה מקובל בטשערנאביל".

כל הזכויות שמורות ©

בריט, האט זי אהיים געשיקט א בריוו צו איר טאטע אז ער זאל בעטן איר שווער אז ער זאל געבן בריטער, האט ער געשיקט א בריוו קיין בעלזא, ווען דער בעלזער רב האט באקומען דעם בריוו האט ער געזאגט אינטערסאנט "אַ פלא, איך זארג מיך אז איך גיב צופיל, און זי זאגט אז איך גיב נישט גענוג".

*

דער ערוגת הבושם איז געפארן צו רבי יהושע'לע, ער שרייבט אזוי אין ערוגת הבושם אז ער איז געווען דארט פ' יתרו,[12] דער זון שרייבט דארט אז אין די אינגע יארן איז ער נאך געפארן צום ערשטן בעלזא רב (מהר"ש).[13]

שפעטער נאך רבי יהושע'לע איז ער נאך געפארן צו רבי ישכר בער אויך.[14]

ס'איז דא אין ערוגת הבושם פרשת תצוה א הספד אויפן בעלזא רב רבי יהושע'לע,[15] ווי ער שרייבט דארט 'זכיתי לשמוע מפ"ק' א תורה וואס ער האט געהערט פון אים, דער בעלזער רב האט פארענטפערט די סתירה פון רש"י אין פ' משפטים אשר הכינותי (שמות כג, כ) זאגט רש"י "זה א' מן המקראות שאומרים שביהמ"ק של מעלה מכוון כנגד ביהמ"ק של מטה", און אין פ' בשלח אויף מכון לשבתך (שמות טו, יז) זאגט רש"י פארקערט "מקדש של מטה מכוון כנגד כסא של מעלה". שרייבט ער ער האט דאס געהערט מפה קדשו.[16]

בכלל האט דער בעלזער רב שטארק מעריין געווען די אונגארישע רבנים, ער האט געזאגט אז ווען משיח וועט קומען וועט די סנהדרין זיין פון די אונגארישע רבנים.

*

דער קדושת יו"ט איז איינמאל געווען בעלזא ביי רבי יהושע'לע, ווען אין סיגוט איז געווען די מחלוקה, איז דער קדושת יו"ט געווען אויף א שבת אין בעלזא ביים בעלזער רב רבי יהושע'לע ז"ל,[17] און ער האט גארנישט מכבד געווען דעם קדושת יו"ט במשך פונעם שבת, נאך שבת האט זיך דער בעלזער רב פארענטפערט, און געזאגט אז ווייל דער קדושת יו"ט איז געווען דעמאלטס אין יאר (על הסתלקות אביו מרן הייטב לב ז"ל), ס'איז א גרויסער קפידא נישט מכבד זיין אינעם יאר'.

*

ווען עס איז געווען די מחלוקה אין סיגוט, האבן די קעגנער אויפגענומען א נייעם שוחט, דער קדושת יו"ט האט ג'אסר'ט דעם שוחט, איינמאל ערב פסח נאכמיטאג איז אנגעקומען א טעלערגראם פונעם בעלזער רב, ווי ער שרייבט 'אז די שחיטה איז טריפה, אין ער וועט שיקן א בריוו נאך פסח, עס איז געווען א גרויסע פלא יעצט ערב פסח שיקט ער די בריוו, נאר דארט אין בעלזא איז געווען די מעשה, אז ערב פסח ווען דער בעלזער רב האט געהאלטן אינמיטן באקן מצות איז די אויוון אייגעפאלן, האט ער אריינגעטראכט פארוואס דאס האט פאסירט, האט ער געזאגט אז דאס איז ווייל ער האט זיך נישט אנגענומען פארן סיגוטער רב, האט ער גלייך געשיקט א טעלערגראם קיין סיגוט וואו ער האט ג'אסר'ט דעם שוחט.

*

דער בעלזער רב - רבי יהושע'לע - איז געווען א גרויסער לוחם פאר אידישקייט. דעם ציעשנובער רב'ס רעביצין האט געבעטן פונעם בעלזער רב, ווען ס'איז געווען די טאג פון כ"ג שבט – פאר די ערשטע קריג – און ער איז ארויס געגאנגען מתפלל זיין אויפן ציון, ביי רבי יהושע'לעס יארצייט, די וועלט איז געווען זייער אנגעצויגן, ס'האט געשמעקט פון די קריג, האט ער געזאגט אז ער האט וויכטיגער'ס וואס צו מתפלל זיין, און אויפן ציון האט ער אזוי געזאגט 'ביים טאטן'ס צייטן, אז איינער האט געוואלט ווערן פארדארבן וועלן, האט ער געדארפט גיין אין שקולעס,[18] פיר יאר, און היינט פאר צוויי גרייצער קויפט ער א ביכל'.

*

ער איז געווען זייער קעגען יעדע נייע זאך, אין זיין צייט האט אנגעהויבן צו זיין די פארדארבענע אידן, מאדערנע אידן, אין ער איז געווען דערקעגען בכל תוקף ועוז, אין גאליציע איז נישט געווען קיין

---

12 עיין בס' ערוגת הבושם (פר' משפטים) שכ' בזה"ל: ונראה לפרש עפ"י מה ששמעתי מפי קדשו של אמ"ו הה"ק דק"ק בעלזא שליט"א (המהר"י) כשזכיתי לקבל פני קדשו בשב"ק פ' יתרו דהאי שתא ושמעתי דברות קדשו בפסוק וידבר ה' כל הדברים האלה לאמר... ע"ש.

ועיין בס' פקודת אלעזר (עמ' קכ"ו) שסיפר האדמו"ר ר"א מפאלטישאן זצ"ל שכשהיה הגאון זצ"ל בא להסתופף בצל זקני הרה"ק מרן רבי יהושע זצוק"ל מבעלזא היו שם כמה ת'עזות פנימ'ער' שציערו אותו, כשהגיעו הדברים לאזני מרן זצוק"ל חרה אפו מאד, ואמר "הישיבה של הערוגת הבושם אין לה מה להתבייש מפני ישיבתו של החתם סופר".

13 עיי' שם בהקדמת בנו לס' תכלת מרדכי עה"ת שכתב: כשהי' עוד רך בשנים נסע להגאון צו"ק ר' שלום זצ"ל מבעלז, ושם למד דעת לעבודת השי"ת בהצנע לכת, וכמה הלכות למעשה קיבל אצלו, ואחר פטירת הגהר"ש זצ"ל נסע להרב הצו"ק ר"א זצ"ל מסטרעטין וכו'.

14 עיי' בקובץ פארות (עמ' ס"ב) בכל עת בואו של הערוגת הבושם לבעלזא מתנהג היה כחסיד ממש ובעוותנותו ביקש מהגבאים שלא יכבדוהו לעבור לפני התיבה כי ירא שמא בתוך תפילתו יתלהב והדבר לא יהיה כראוי לכבודו של רבו מרן זי"ע.

אך מרן זי"ע הכיר את גודל מדרגת עבודתו והיה שולח את נכדיו הצעירים לשמוע את בעל הערוגת הבושם בעת אמירת שיר השירים, ועל אף שבבעלזא לא נהגו לאמר שיר השירים בכל ערש"ק, מכל מקום היו היושבים מתכנסים לשמוע את קולו הערב של האורח הגדול שהסתופף עימם.

פעם בעת שבתו בבעלזא נפלה על בגדו רוטב מהשיריים ממאכל שאכל מרן זי"ע שחטפו החסידים, כששב רבינו לביתו שמח עם כתם ורבב זה לא הניח שירחצו את הבגד 'עם א בעלזע פלעק', רק הניחה למשמרת לזיכרון ימי שבתו בחצר הקודש בעלזא.

ועיי' שם (עמ' ס"ג) שתלמידו הגאון רבי חיים יהודה דייטש זצ"ל תיאר באיזה ביטול והכנעה נסע רבו הערוגה"ב להרה"ק המהרי"ד מבעלזא וכשהגיע המרכבת הברזל ליד העיר בעלזא, פניו נתחוורו, ותלמידו הנ"ל נבהל ושאל לו לפשר הדבר, ואמר לו שראה מרחוק את הכדורים הזהובים על גג הביהכ"נ בבעלזא, והבין שהם כבר קרובים להעיר, וצריכים לעשות הכנה לפני שהולכים לקבל פני צדיק הדור.

15 וז"ל בתוך הדברים: כן היה דרכו של רבינו הקדוש שהי' מקבל כל אדם בסבר פנים יפות ממש כאב את בנו, ובאמת בעיני ראיתי וכן הרגשתי בעצמי כשנסעתי לקבל פני השכינה הרגשתי שמחה ושששון כמו שנוסע אל אביו, ע"כ לן יאית למבכי לן יאות למעבד הספידא ולצעוק מרה יתומים היינו ואין אב, אלפים ורבבות מישראל שזכו להנות מקבלת פני קדשו כקבלת פני השכינה, כולם צועקים אבי אבי רכב ישראל ופרשיו...

16 עיי"ש בערוגת הבושם שהביא תוכן דברות קדשו באריכות, דבפסוק הנה אנכי שולח מלאך לפניך, קאי על זמן הגלות, וכמו שפירש"י כאן נתבשרו על ישראל שעתידין לחטוא, ושכינה אומרת להם כי לא אעלה מקרבך, ולכן דרשו שם שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה, מה שאין כן בפסוק מכון לשבתך, מיירי בשעה שישראל שרויין על אדמתן, כדכתיב תבאמו ותטעמו בהר נחלתך, התם שפיר בית המקדש של מטה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה, עכ"ד. [וע"ע בברך משה ריש פ' בהעלותך מש"כ לפרש בזה, ועי' עוד ענינים נאים בזה בברך משה ליוהכ"פ דף רכ"ג].

17 ידוע דכאשר נתמנה מרן הקדושת יו"ט לכהן פאר בתור אב"ד סיגוט, רצה לצרף את העיר סיגעט לקהל הארטאדאקסן שבמדינת אונגארין, ומקצת אנשים התנגדו לזה, והם נפרדו משאר הקהילה, ויסדו לעצמם קהילה בשם 'קהל ספרדים' ואחרי מחלוקות רבות נתרצו הצדדים ללכת לבית דין זבל"א, והמכריע הי' הגה"ק רבי ברוך ז"ל אבד"ק גארליץ, והגאון הערך ש"י היה מהבוררים מצד בני הקהילה, והגאון ר' פייוויל שרייער מבראדשין היה מהבוררים מהצד שכנגד. ואחר שהגה"ק מגארליץ פסק לטובת מרן הקדושת יו"ט שיכול לצרף את בני הקהילה לכלל הארטאדאקסן, הוציא הגאון ר' פייוויל קונטרס 'אוהב משפט' נגד הפסק דין של הגה"ק מגארליץ, וכנגדו הוציא הגאון בעל ערך ש"י קונטרס בשם 'עין משפט' שבו סתר את כל דברי הקונטרס 'אוהב משפט', וקונטרס זה עשה אז רושם גדול בעולם התורה.

ולאחמ"כ נסע מרן הקדוויו"ט להכיר טובה לצדיקי דורו שעמדו לימינו בעת המחלוקת הסוערת בסיגוט לטובת קהל הארטאדאקסן ושיחר פני ג' קדושי עליון ה"ה מרן הק' משינאווא, הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע, וגיסו הרה"ק מהר"מ מראזוואדאב זי"ע.

18 אשר כידוע שבתקופת הנהגתו ההשכלה הרימה ראש, וראשית פעולתם ההרסנית היתה פתיחת בתי ספר שבהם יקבלו ילדי ישראל השכלה כללית מפי מורים מוסמכים, בעלי דעות כוזבות ומשחיתות, המשכילים שנשענו על תמיכתה של ממשלה הכריזו מלחמת חרמה ביהדות החרדית, בעלי הטובות מבפנים פסעו על ראשי עם קדוש לחלל את קדושת התורה הקדושה ולעקור יסודותיה בתוקף צו הממשלה, ולתכלית זאת התירו לעצמם לנקוט כל האמצעים המגונים ביותר, השתמשו בשקרים וגידופים, וביזו את גדולי הדור, את הגויים הצדיקו על כל מעשי הרשעות שלהם ואת עם ישראל הרשיעו, הלשינו על רבני הקהילות ומנהיגיהם רק בכדי לכופם שיסכימו לבקשתם.

כל הזכויות שמורות ©

טיילונג אזוי ווי אין אונגארן, ווייל אויף אונגארן האט זיך עסטרייך ארום געקריגט אין עס איז געווארן א עקסטערע פארלאמענט, אבער אין גאליציע איז עס געווען אינגאנצן אונטער די עסטרייכישע פארלאמענט, די אונגארישע פארלאמענט האט בחסד ה' מסכים געווען צום טיילונג, אבער די עסטרייכישע פארלאמענט האט נישט מסכים געווען, איז ער געשטאנען על המשמר. אין דראהביטש איז געווען אסאך מאדערענע אידן, ער געשטאנען על המשמר אויף גאנץ גאליציע, און ער האט געמאכט אן אסיפת הרבנים און מייסד געווען "מחזיקי הדת" דאס זאל שטיין על המשמר, אויך האט מען דעמאלטס געגרינדעט א צייטונג פאר די ערליכע אידן, דאס איז אלעס דעמאלטס געווען אונטער זיין השפעה. דעמאלטס האט מען געמאכט דעם צייטונג דעם 'קול מחזיקי הדת',[19] און דער זוהן רבי ישכר בער איז שוין געווען דערקענגן, אזוי האב איך געהערט פון טאטן, ער האט געזאגט, שטייט 'האויב תמו חרבות לנצח', דער חורבן פון א צייטונג דאס וועט בלייבן, און ער האט עס פארמאכט.[20]

*

די וועלט זאגט אז מ'איז געקומען צום בעלזער רב צו רבי יהושע'לע, אז מ'זאל טוהן עפעס וועגן אמעריקע, ער האט געזאגט אז ער וויל נישט פארן קיין אמעריקא, ווייל ס'איז נישט געווען קיין תלמידי בעל שם הק'.[21] האט ער געזאגט מ'זאל

19 ונעתיק כאן מכתב קודש מהמהר"י מבעלזא לחסידיו שיקנו את הצייטונג ממחזיקי הדת, וז"ל: ב"ה רב ברכות ושלום אין קץ אל כבוד שלומי אמוני ישראל המחזיקים במצות ד' וחפצים בתורתו כל הימים כל אחד ואחד בשמו יבורך בכל אתר ואתר יצ"ו הע"י, באתי לבקש מאת כבוד תורתכם ליקח חבל בהעלה היוצא בלבוב מתחת ידי חברא קדושה המחזיקי הדת מדי שבוע בשבוע, נא ונא לכתוב ידו לקחת אותו לתוך ביתו, גם אם נמצא איש אשר לא הבין התועלת אשר ממנה נצמחה, יסמוך עלי כי תקוה להשי"ת שיצמחו טובות לישראל באמצעותה, נא ונא ליתן מקום לדברי אלה הנאמרים באמת וצדק. דברי המצפה להרמת קרן ישראל הק' יהושע מבעלזא.

20 עיי' בס' אדמור"י בעזלא (ח"ב עמ' קפ"ג) מסופר שהמהר"י מבעלזא השפיע על האדמורי"ם שיכניסו את הצייטונג לביתם, וכך יקנו גם החסידים אותה, וכן פנה בבקשה אל הרה"ק בעל השפת אמת מגער זצ"ל, ובכדי לא להשיב את פני האדמו"ר מבעלזא ריקם ציווה בעל ה"שפת אמת" להזמין שני טפסים מהעתון, אבל מיד כשהגיעו לביתו ציווה להעבירם באש.

21 עיין בס' שיח זקנים (ח"ח עמ' רט"ז) בשם א' שהיה השדכן בהשידוך של הרה"ק מציעשענוב (בעל דברי שמחה) בנו של הרה"ק משינאווא עם בתו של הרה"ק המהר"י מבעלזא, ובעת התנאים ישב סמוך להרה"ק משינאווא ובעלזא, ושמע שהרה"ק משינאווא אמר למחותנו מבעלזא: ס'פארן ארויס אזויפיל אידן קיין אמעריקא, און מ'הערט וואס ס'טוהט זיך דארטן, מ'טאר נישט מפקיר זיין קיין אידן, זיי זענען פשוט'ע אידן ארבייטער, מ'דארף ארגאנזירן און אהין שיקן הונדערט רבנים, הונדערט מלמדים, הונדערט שוחטים, אז זיי זאלן נישט זיין כצאן בלי רועה, ואחז הרה"ק משינאווא את זקנו ואמר: ווען נישט די ווייסע בארד וואלט איך אליין געפארן, וחזר על דבריו כמה פעמים. והמשיך ואמר: איך בין אויף דער עלטער און איך האב נישט קיין כח, ענה לו הרה"ק מבעלזא: ניין, אונז ארבעט מיר מיט אלע כוחות אז מ'זאל נישט פארן קיין אמעריקא.

ועיין בס' אוצר הסיפורים (עמ' קט"ו) שהרה"צ רבי יא"ז מרגליות זצ"ל שמע מהגה"ק מבארנוב זצ"ל שהיה בבעלזא כשבאו משלחת מאמעריקא ובכו לפני הרה"ק המהר"י שיבוא להכשיר ולטהר את אמעריקא, או שישלח שלוחים מטעמו, והרה"ק אמר להם שיתיישב בדבר, ואחר כמה ימים הסביר להם שהיות שלא דרכו שם תלמידי בעש"ט הק' קשה מאוד להחדיר שם תורה ויראה, אך יען להם שילכו למדינת ליטא ויחפשו שם רב שימלא משאלותם, ואכן אז לקחו את רבי יעקב יוסף ז"ל, עיי"ש הסיפור באריכות גדולה.

22 הגאון רבי יעקב יוסף ז"ל היה מו"ץ ומגיד נערץ ומפורסם בעיר ווילנא שבליטא, אך שם הערימו עליו כמה סוחרים נוכלים ונצטבר על שמו חובות אדירים, וע"כ כשקיבל הצעה לבוא לכהן כרב הכולל באמעריקא שמח להצעה זו, כי הם הבטיחו לו שהם מקבלים עליהם לפרוע את חובותיו.

ובשנת תרמ"ה נסע לאמעריקא ונתקבל בהתלהבות גדולה, אך במשך הזמן כשהתחיל לפעול גדולות ונצורות בתחום הכשרות ובפרט בעניני שחיטה, כשראה שמצב הכשרות מבהיל מאוד, והקצבים מכרו בשר טריפה ל"ע בחותם של כשרות, ע"י ששיחדו כמה רבנים מקולקלים, ולכן פתח רבי יעקב יוסף וועד מיוחד לעניני שחיטה בשם 'מלאכת הקודש', אך הקצבים והרבנים המושחתים התחילו להסית את ההמון נגדו, וההתחילו לרדוף אותו עד חרמה, גם ע"י הכתבי עת שהיו ברשותם, והנהלת הקהילה לקחו ממנו את דירתו והפסיקו לשלם לו משכורתו הקבוע, עד שנחלה ל"ע, ובסוף ימיו הסתגר בביתו חולה ומדוכא רח"ל, עד שנסתלק בשב"ק כ"ד תמוז שנת תרס"ב לדאבון לב כל יראי ה' אשר ראו בעיניהם את החורבן הנורא באמעריקא שגברו ידי זדים נגד שומרי תורה והדת ר"ל.

23 בא' ממכתביו לגדולי רוסלאנד מתמרמר רבי יעקב יוסף: ...אם ח"ו מעשה רשע זה יצליח בידי העמלקים ושותפיהם העומדים לימינם ושותים כמים עולה, באין פוצה פה ומצפצף מצד גדולי דורינו אשר מפיהם אנו חיים, תהרס ותחרב כל מצב הכשרות בכל מלא מרחב ארצינו, אשר עמלנו עליה עמל רב זה שנים רבות... לכן אזרו כגבור חיל לצאת למלחמה נגד אילי הכסף, לא למעננו, כי אם למען דת קדשינו ותורתו היקרה... אנחנו מצידינו הקרבנו דמינו, דמים תרתי משמע, על מזבח היהדות והכשרות... עיין עוד בס' לבית יעקב באריכות.

24 ובס' לבית יעקב (חלק התולדות עמ' תקמ"ח) שדרשתו האחרונה של רבי יעקב יוסף ז"ל היה בשבת שובה בשנתו האחרונה כשהיה כבר חולה מאוד ל"ע, והגיע על וויל-טשעי"ר להגיד הדרשה, וההתחיל לומר שהרמב"ם בהל' תשובה אומר... ונעצר לכמה מינוטין.

גיין קיין ליטא, דעמאלטס איז מען געפארן קיין ליטא ברענגען רבי יעקב יוסף (רב הכולל דניו יארק) ער זאל זיין דא רב, אבער ער האט זייער שטארק מיטגעמאכט אסאך עגמת נפש דא.[22] ער האט געהאט צוטוהן מיט די קצבים וועגן די כשרות און די שחיטה, ס'איז געווען א גרויס הפקרות, האט ער געוואלט מאכן ארדענונג, און די קצבים האבן זיך נישט געלאזט, זיי האבן זיך ארגעניזירט, און זיי האבן אים אויסגעטיילט גרויסע צרות.[23] ער איז געווען זייער א ערליכער האט ער זיך געמוטן אז אלע אידן פון ניו יארק זאלן עסן כשר'ס, האט ער זיך געמוטן צו די קצבים, און זיי האבן זיך נישט געלאזט, ביז זיי האבן אים צובראכן, און ער האט באקומען א סטראוק פון עגמת נפש.[24]

*

דער בעלזער רב האט נישט צו לאנג מאריך ימים געווען, ער האט געהאט יסורים אין די בני מעים און דאס האט אים געשטערט אז ער האט נישט געקענט געהעריג דאוונען און לערנען, האט ער זיך געוואלט אפעריון. בימים ההם איז געווען א גרויסע סכנה אדורך צו גיין אן אפראציע אויף די קישקעס, אבער דער בעלזער רב האט געזאגט אז אזוי וואו עס איז יעצט קען ער דאך נישט דאוונען און לערנען, אויב אזוי האט ער נישט פארוואס צו לעבן, איז ער געפארן קיין וויען זיך אפריון, אין וויען האט געהייסן אז עס איז דארט דא די בעסטע דאקטוירים, אלע זענען געפארן קיין וויען, מ'האט געזאגט אז דער מלאך רפאל וואוינט אין וויען,[25] דארט איז געווען די הויפט שטאט פון די גאנצע מדינה, דארט איז געווען די בעסטע דאקטורים, במילא איז מען געפארן קיין וויען. למעשה האט ער דאס נישט איבער געלעבט, ער איז נסתלק געווארן נאך אין וויען אדער אויפן וועג אהיים.

וען דער בעלזער רב איז געווען אין וויען איז אים דער קאשוי'ער רב [רבי שאול בראך ז"ל] געקומען באזוכן, דער בעלזער רב האט אים געזאגט אז די פלאץ איז א מקום מסוגל לרפואה. יארן שפעטער איז דער קאשוי'ער רב נישט געווען געווען, איז ער געפארן קיין וויען זיך הייל, און איז געווען אויף די זעלבע פלאץ אויף זעלבן בעט און די זעלבע צימער וואו דער בעלזער רב איז געווען, און איז געזונט געווארן.

ופתח ואמר: מורי ורבותי, את הדרשה שהכנתי לומר שכחתי, אך דבר אחד אני רוצה לומר לכם, איתא במשנה משמת רבי בטלה ענוה, ורבי יוסף אמר לא תיתני ענוה דאיכא אנא, וקשה וכי זו הוא דרך ענוה. אלא התי' הוא, רבי יוסף היה ראש הגולה, וכשנה'ה זקן ששכח תלמודו, וסגי נהור, וע"כ אמר כל זמן שאני ח', לא יהיה מושג של גאוה כלל, כי מי שיסתכל עלי, יראה שאין לאדם מה להתגאות, מה הייתי ומה נה'יה ממני, האם שייך לבשר ודם להתגאות?.

רבותי - סיום רבי יעקב יוסף – את הדרשה שהכנתי בהל' תשובה שכחתי, אך כלום אתם צריכים לשמוע יותר התעוררות על תשובה, הרי כשרואים אותי יודעים ורואים מה זה אדם!. אם יש לעשות תשובה, זה על שהגעתי עד הנה כתוצאה מהמעשים והמלחמות שהיה כאן נגדי.

25 ועיי' בס' נפלאים מעשיך (ח"א) שהגה"צ מפאיע הי"ד סיפר שהרה"ק מצאנז זי"ע אמר שהמלאך רפאל שוכן בעיר וויען, ולכן המקום מסוגל מאוד לרפואת הגוף בהרבה ענינים

ועיי' בס' רבינו הקדוש מראצפערט (עמ' ק'כ) שמביא מכתב שהרה"ק מהרש"א מראצפערט זי"ע שהשיב לא' בזה"ל: אבי ז"ל סבר שהמלאך רפאל יש לו כח רפואה יותר בוויען מבמקום אחר, ולכך אני מצווך שתיסע לווין... עיי"ש.

ועיין בס' זכר צדיק לברכה (ח"א אות תכ"ג) שרבינו הק' בעל הדבר"י זי"ע סיפר שפע"א היה הרה"ק מצאנז זי"ע בוויען לצרכי רפואה, וכששאלו אותו למה אינו הולך לרופא בגאליציע, שבכל ר"ה מקציבין לאדם מזונותיו וכלל שם ג'כ דאקטער- געלט, ומי שיש לו דעת מוציא את המעות לצרכי הנסיעה לרופא ואז הוא מתרפא מיד, עיי"ש.

כל הזכויות שמורות ©